

סיור שרשים בוהלין - אוגוסט - ספטמבר 2012

ענת פרלמוטר-שבו

מבוא

מאז ביקורנו באפריל 2000 בביאליסטוק שבפולין, עיר הולדתה של אמנו לאה פיינסוד-פרלמוטר, רצינו אחותי רותי ואני, לבקר גם בקובל שבאוקראינה, עיר מולדתו של אבינו, יוסף דוד פרלמוטר. הביקור יצא לבסוף אל הפועל במתכונת מצומצמת מהרצוי בגלל אילוצים שונים בלוח הזמנים. בסיור השתתפו: רות (פרלמוטר) ובעלה מנה דודזון, ציבי (צביה) צם, ניצה גרוס וענת פרלמוטר-שבו. שהינו בוהלין מ- 30.8.12 עד- 3.9.12. במטרה לבקר מלבד בקובל (Kovel), גם במקומות הבאים: - בעיר ולדימיר-וולינסק (לודמיר), עיר מוצאו של דודנו מילק גורנברג - בעיירה טריסק (Trisk), מקום מגוריה של רייזל פרלמוטר-רוטהולץ, אחות-אבא מצד אביו פנחס - בעיירה אוליקה (Olyka), עיירת משפחה של סבתנו בתיה צם - בכפר רומנוב (Romanov), שם היתה טחנת קמח לאחותו של אבא (מצד אמו), חייקה לרנר-פרידמן - בעיר לוצק (Luzk), שם גרו לפני מלחמת העולם השנייה, חייקה לרנר-פרידמן, בעלה וששת ילדיהם. בגלל חוסר זמן ויתרנו על ביקור בעיירה לובומל (Luboml), שם גרה לפני המלחמה משפחתו המורחבת של ברל חסיד, גיסו של אבינו, שהיגר לפני המלחמה לסן פאולו שבברזיל, עם אשתו וחמשת בניו. אשתו, דבורה פרלמוטר-חסיד, היתה אחות אבינו (מצד אביו פנחס).

מסלול הסיור המתוכנן (מסומן בכחול) :

מלכתחילה ויתרנו על ביקור בארכיון האזורי בעיר לוצק, לאחר שהתברר כי אין הרשויות באוקראינה מתירות לעיין או לצלם מסמכים כגון תעודות לידה, נישואין, פטירה, בעלות על קרקעות ונכסים וכדומה. נסיונו להעזר בחוקרת מקומית בתשלום, הניב רשימה חלקית של יהודים מקובל ששילמו מס קהילה לפני מלח"ה השניה.

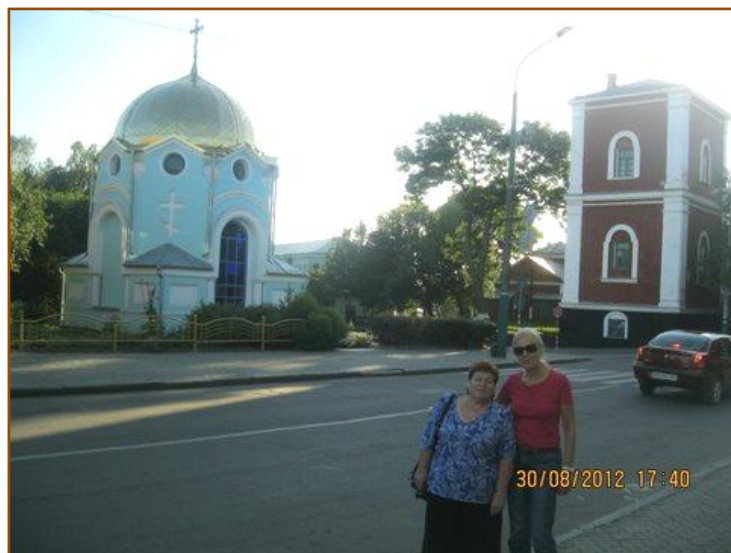
תיאור המסע

יום חמישי, 30 באוגוסט 2012

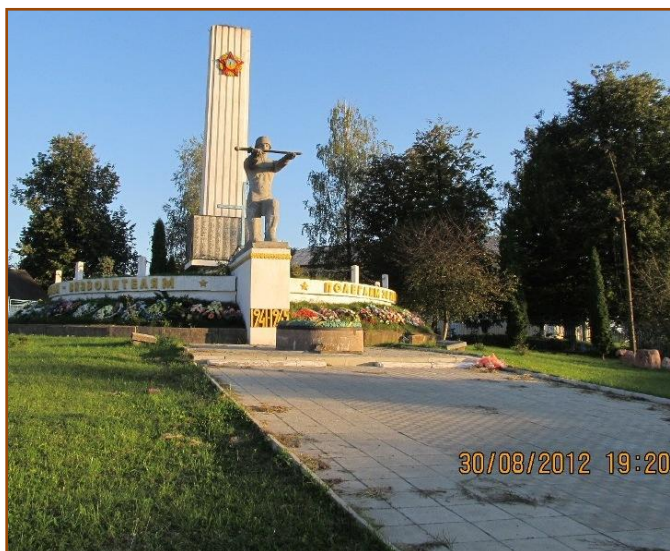
נחתנו בלבוב בשעה 11.00 בבוקר, לאחר טיסה של כארבע שעות במטוס של חברת התעופה האוקראינית. נפגשנו עם אלכס המדריך שסייע לנו להחליף דולרים לכסף מקומי ויצאנו ברכב שכור לכיוון וולדימיר-וולינסק, היא לודמיר. הדרך התארכה למעלה מן המצופה, מאחר שהכביש היה מלא מהמורות והנהג נאלץ לזגזג בין הבורות לאורך כל הדרך. התברר שהבחירה לנסוע בדרך זו היתה מוטעית. לנוסעים בעתיד מומלץ לנסוע בכביש המהיר המחבר בין לבוב לקובל ועובר דרך ברודי ולוצק, כפי שעשינו בנסיעה חזרה ללבוב, ביום האחרון למסענו. עצרנו לזמן קצר בעיר **לודמיר** ובעיירה **טריסק** הסמוכות זו לזו.

החבורה שלנו עם המדריך אלכס (באדום) ועם אלנה המורה להסטוריה (בלבן)

רותי וענת על רקע הכנסיה ומבנה מכבי האש המקורי בעיר וולדימיר-וולינסק (לודמיר)

טריסק. אנדרטה לחללי מלח"ה השניה

מרכז העיירה טריסק. המקום המשוער של חנות המכולת של דודתנו רייזל פרלמוטר-רוטהולץ

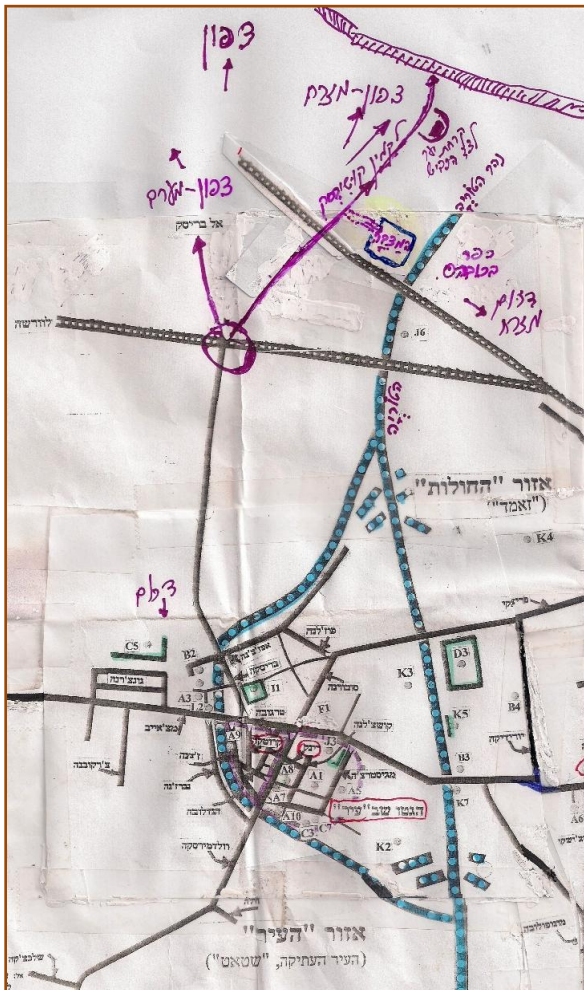
לקראת חשיכה הגענו לפאתי קובל למלון Nashe Mistu. נקי ומודרני. פגשנו את המדריכה המקומית אלנה פשצ'וק, קתולית ילידת קובל ומורה להסטוריה בבי"ס תיכון שחוקרת את תולדות יהודי קובל. היא מכירה את קובל היטב וחסכה לנו זמן יקר בביקורנו בעיר.

משמאל: ניצה, רותי וענת ליד השלט KOBEL בכניסה הדרומית לעיר. שלט דומה מצוי גם מצפון לעיר, בדרך לגיא ההריגה בכוכב

ענת והמלצרית. מבט אל חצר המסעדה שעל יד המלון. את ארוחת הבוקר יש לבחור מתוך תפריט מוגבל בערב שלפני

מפה אל אתר הזכרון ליהודי קובל שניספו בכוכב

יום שישי, 31 באוגוסט 2012

התחלנו את היום בביקור בגיא ההריגה ביער בכוכב. התקשינו במקצת לאתר את שביל הגישה, שאינו מסומן כדי שלא למשוך תשומת לב של גורמים עוינים. ידענו שהפנייה ימינה אל השביל חייבת להימצא אחרי פסי הרכבת שביציאה הצפונית מקובל ולפני מסילת הרכבת שבהמשך הכביש לקמין-קושירסק. לאחר שנכנסנו בטעות לכפר בכוכב ולכמה שבילים שגויים, מצאנו את השביל הנכון והגענו אל המצבה. שהינו במקום כשעה, הדלקנו נרות זכרון ולמרות שלא היה לנו מניין, אמרנו "קדיש" ו"אל מלא רחמים". לפני שעזבנו, פרשנו לרגלי המצבה את דגל ישראל שהיה ברשותנו.

השביל
אל אתר הזכרון

מנה ורותי, ענת, ציבי וניצה
על רקע המצבה בבכובה

רותי ענת וניצה ליד המצבה לזכר יהודי קובל שנספו.
ניצה מחזיקה את [עץ משפחת רויטנברג](#) שנספתה ברובה בקובל

אמה של ניצה, אסתר רויטנברג עלתה לארץ ישראל לפני המלחמה. ממשפחתנו, משפחת דוד ואמו בתיה פרלמוטר, לא נספה איש בקובל. סבתנו בתיה צם-פרלמוטר, עברה לגור בלוצק עם בתה, אחרי עלייתו של אבא לארץ ישראל. בשנות המלחמה סבלה עם משפחת בתה בסיביר ובקזחסטן וב-1947 עלתה ארצה.

אתרים בהם ביקרנו בקובל

בית היתומים לשעבר. כיום משרד רישום עירוני,
רח' סטפו בנדרה 19 (לשעבר רח' קושצ'יושקו)

בית הרבי מטריסק, כיום בית ספר יסודי

בית יהודי עם מגני דוד. רחוב סטפנה בנדר 3 (לשעבר קושצ'יושקו).
אלנה המדריכה הסבירה שאפשר לזהות בית של יהודים לפי סגנון הבניה, כמו הבית הזה

בית מלמד, הבית היהודי היחיד ששרד מהגטו הקטן

חזית בית מלמד, כיום ספריה עירונית

מיקום משוער של חנות הממתקים של משפחת אלי מנדל נוזל'נוסטי 144 (לשעבר וורשבסקה) . ממול לחנות מנדל, היתה חנות לבגדי איכרים של סבתנו, בתיה צם-פרלמוטר

ביה"ס היסודי העברי הרצליה , רשת תרבות, רח' קוטליארסקי פינת רח' גרודניה (תאריך חג העצמאות האוקראיני) (לשעבר רח' 3 במאי, חג העצמאות הפולני)

בית ברח' סמירנובה 6 מקומו לשעבר של קן השומר הצעיר (רח' פבריצ'נה 6)

המבנה המקורי של גמנסיה קלרה ארליך. בהבדל מ"תרבות", הלימודים ב"קלרה ארליך" היו בפולנית.

תוספת מאוחרת למבנה גמנסיה קלרה ארליך

בית אנטין לשעבר - (מימין למבנה גמנסיה קלרה ארליך)

שלט על מבנה המתפרה (בית הכנסת הגדול לשעבר) רח' נוזל'נוסטי 125 (לשעבר וורשבסקה)

מבנה בית הכנסת הגדול (מאחור) והכניסה עם גרם המדרגות המקורי

בית המרקחת פרדריקסון, כיום מרכז תרבות ואמנות. פינת נוזל'נוסטי (לשעבר וורשבסקה) ורח' מיצקביצ'ה

המקום המשוער של גמנסיה תרבות לשעבר

תחנת הרכבת המחודשת

אנדרטת זכרון למלחמת העולם השנייה

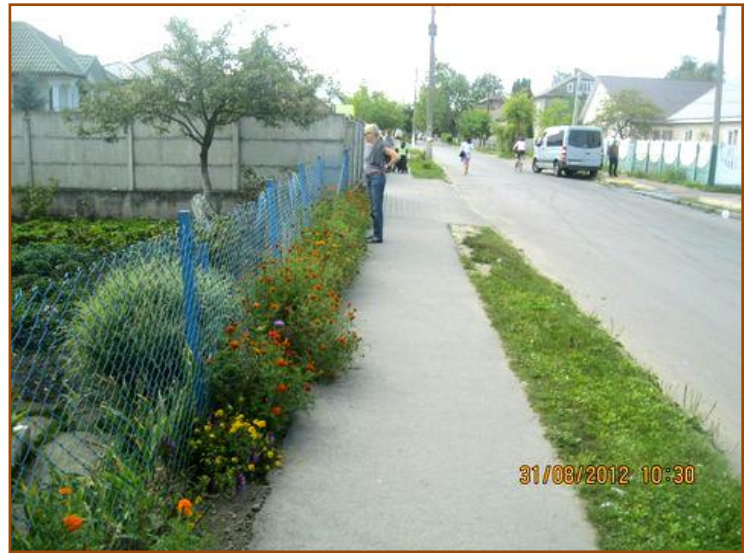
קובל - כיכר העיריה

הראינוע ברח' נוז'לזנוסטי 122 (לשעבר וורשבסקה)

שוק אכרים מול תחנת הרכבת

רחוב מיצקביצ'ה בעיר החדשה (בחולות-זאמד)
גינות ירק בין הבתים

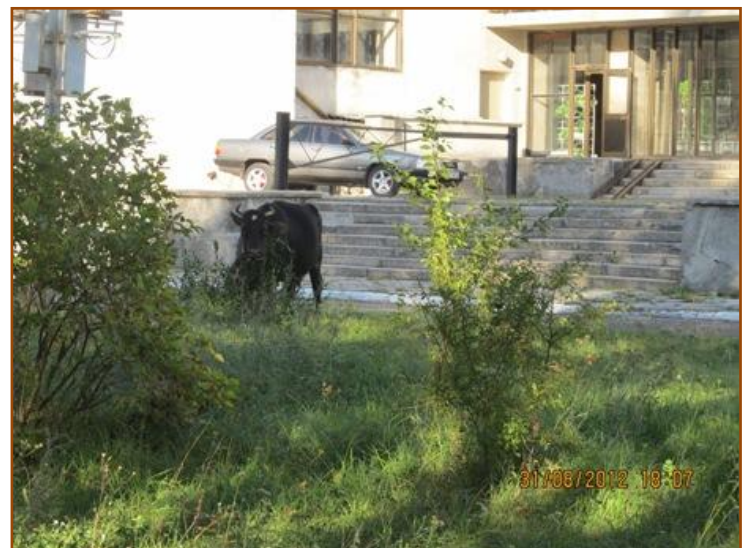
פסל של משוררת אוקראינית ילידת קובל,
בכניסה לפארק שהוקם באזור שבו היה הגטו הקטן

הגשרים על נהר הטוריה (מבט מהגשר החדש)

פרה רועה סמוך למצבה היחידה שנותרה בשטח בית הקברות "החדש", שעליו נבנה היכל התרבות העירוני של קובל.

שברי מצבות שנלקחו מבית העלמין "החדש" ששימשו בימי המשטר הקומוניסטי כחומרי בנייה במחנה צבאי סמוך.

כיום-השטח נמכר ליזמים פרטיים, שמתכוונים לבנות במקום בתי מלון. מתחת לקרקע מצויות מאות מצבות. ארגון יוצאי קובל פועל להצלתן ושימורן.

סיכום הרשמים מן הביקור בקובל

אבינו לא הרבה לספר על עיר הולדתו ולא ידענו למה לצפות. הופתענו לגלות שהעיר נאה למדי והשירותים לתיירים סבירים בהחלט. לא ניתן היה לשוחח עם תושבי העיר בגלל אי-שליטתם באנגלית. גם האנגלית של אלנה המדריכה היתה משובשת למדי.

היה עצוב וכואב, אך לא מפתיע, לראות שכל הסממנים היהודיים בבית הכנסת הגדול טויחו ונצבעו ושהקומה העליונה של המבנה משמשת כמתפרה. לא ניתן היה לבקר בחלקים חשובים של המבנה, למשל בקומת הקרקע ובאגפים הצדדיים. גם בשאר המבנים היהודיים בעיר לא נמצאו סימנים יהודיים.

בשל ההרס של קובל במלחמת העולם השנייה, והשינויים שחלו במפת העיר, לא הצלחנו למצוא כמה כתובות פרטיות שהיו בידינו, כמו כתובתה של משפחת רויטנברג ברחוב קרוטקה 12, כתובתן של החנויות של משפחות מנדל ופרלמוטר ברחוב וורשבסקה, כתובת מדויקת של הגימנסיה העברית, ששכנה ממש על גדת נהר הטוריה וכדומה. חבל. לא הספקנו לבקר בעירית קובל, במוזיאון העירוני, בשרידי המקווה ובעוד כמה אתרים שנמסר לנו עליהם. בדיעבד הצטערתי שהקצינו רק יום אחד לביקור בקובל. יכולנו להפיק יותר מביקור של 3-4 ימים. בסופו של היום, נותרתי עם תחושת החמצה מסוימת.

עצות מעשיות

מטען/כבודה

ביררתי עם חברת התעופה סוויטאיר. אפשר לשלוח מטען של עד 20 קילוגרם. למטוס אפשר לעלות עם 8 קילו, במזוודה שמידותיה לא יעלו על 55X40X20 ס"מ

ביטוח רפואי

לא לשכוח להסדיר

טלפון סלולרי

כדאי לרכוש חבילת חו"ל מוזלת אצל הספק שלכם (שיחות/SMS/גלישה -לפי המתאים לכם)

מי שמעדיף - אפשר לקנות באוקראינה כרטיס סים דוגמת טוקמן של חברת life, עם עלות שיחה לישראל של שקל אחד לדקה. העלות לפתיחת הקו לשיחות לישראל היא 6 גריבנה לשבועיים. אם לא פתחתם את הקו, העלות תהיה 8 ש"ח לדקה !

שקעי חשמל - כמו בישראל

החלפת דולרים/אירו

לאוקראינה מותר להכניס עד \$ 1000 אמריקאי

המלצות ה מאתר "למטייל" ומאתר נוסף החלפת הכסף הכרחית. לא יהיה מה לעשות עם דולרים או יורו בשום מסעדה או חנות במדינה הכסף שהכי קל להחליף באוקראינה זה דולר אמריקאי או יורו אירופאי **חשוב מאוד!** כדי להחליף כספים הכרחי להצטייד בתעודה מזהה. כל חלפן וכל בנק יבקש צילום של התעודה (אבל לא יצלם בעצמו), לכן קחו איתכם כמה צילומים של הדרכון. מומלץ להחליף בשדה התעופה רק סכום קטן ואחר כך אפשר להחליף בבית המלון, בבנק או אצל חלפן מורשה. (העמלות שם לא מטורפות כמו בארץ). הבנקים סגורים בשבת ויום ראשון.

המטבע הוא גריבנה ביחיד, גריבין ברבים. ערכו בערך חצי שקל (דולר אחד שווה שמונה גריבין).

שטרות הגריבנה הינם בסכומים של 1,2,5,10,20,50,100,200,500,

1 גריבנה = 100 קופינג (מטבע מתכת). מטבעות קופינג הינם בסכומים 1,2,5,10,20,50

נכון לקיץ 2012, על \$100 תקבלו בבנק בין 802 - 810 גריבין. אצל חלפן תקבלו כמה גריבין נוספים, אבל בבנק בטוח יותר.

ארוחה שעולה בארץ 200 ש"ח, תעלה עד 200 גריבין (=100 ש"ח). אם תבחרו בקפידה, תוכלו לאכול טוב במחיר זול מאשר בארץ. כמובן שזה לא מתייחס למסעדות גורמה וחנויות יוקרה.

המחאות נוסעים

לפי אתר "למטייל" - מסורבל ולא כדאי להשתמש בהן.

"רק במקצת הבנקים ניתן לפרוט המחאות נוסעים. העלות היא שני דולר לשטר של מאה דולר. הבנקים עובדים חמישה ימים בשבוע (סגורים שבת וראשון). לפעמים יש חופשות לא צפויות. התייר חייב להציג את טופס הרכישה של המחאות הנוסעים בארץ".

כרטיסי אשראי

רוב העסקים באוקראינה לא מקבלים כרטיסי אשראי,

רק בתי מלון מפוארים מסעדות יוקרה וקזינו מקבלים eurocard, masercard, viza,

לא מומלץ להשתמש בכרטיס אשראי באוקראינה, כי מזייפים אותם שם. ראו הוזהרתם !!!

דמי שירות למדריך ולנהג -

לפי בירור שעשיתי אצל מישהו שערך סיור לחמישה איש לחמישה ימים באותה מתכונת, הקבוצה נתנה למדריך 100 דולר דמי שירות. הוא לא זכר אם נתנו לנהג טיפ בנפרד.